

Özel Güvenlik ve Koruma Sektöründe İş Güvenliği, Karşılaşılan Riskler ve Risk Analizi

Arzu AKBAŞ¹, Eda GÖKIRMAK SÖĞÜT^{2,*}

1,2 Van YYÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van, Türkiye; (*email: edagokirmak@yyu.edu.tr)

ÖZET

Mesleki risklerin değerlendirilmesi İş Sağlığı ve Güvenliği alanında oldukça önemlidir. Bu çalışmada Özel Güvenlik ve Koruma çalışanlarının iş yerlerindeki güvenlik ve sağlık parametrelerine bağlı risk etmenleri-nin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Risk değerlendirilmesinde oldukça yaygın kullanılan Fine-Kinney yöntemi kullanılarak risk değerleri; olasılık-sıklık-etki değerleri kullanılarak örneklem alınmadan hesaplanmıştır. Bu verilerden yola çıkarak; ÖGK çalışanlarının ruhsal ve bedensel bütünlüklerinin korunabilmesi için çalışılan ortam, ergonomik, ses ve ısı açısından konforlu, görmeyi kolaylaştıracak düzeyde aydınlatılmış ve fiziksel engel oluşturabilecek durumlardan arındırılmış olmalı, rahat bir şekilde görebilecekleri şekilde güvenlik işaret ve levhalar yerleştirilmeli, uygun koruyucudonanın sağlanması, periyodik olarak eğitimlere tabi tutulmalıdır. Bu paramatereler dikkate alınarak uygulandığı takdirde, Özel Güvenlik ve Koruma çalışanlarının olası kaza veya meslek hastalıkları riskleri minimuma indirgenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Fine-Kinney, İş güvenliği, Özel güvenlik ve koruma, Risk analizi.*

Occupational Safety, Encountered Risks and Risk Analysis in Private Security and Protection Industry

Arzu AKBAŞ, Eda GÖKIRMAK SÖĞÜT

ABSTRACT

The assessment of occupational risks is very important in the field of occupational health and safety. The aim of this study is to assess the risk factors related to the safety and health parameters of employees of private security and protection at work. Risk scores using Fine-Kinney method, which is widely used in risk assessment; It was calculated without sampling using probability-frequency-effect values. Based on this data; To protect the mental and physical integrity of private security and protection employees, the work environment should be ergonomic, pleasant in terms of sound and heat, illuminated to facilitate visibility and free from situations that could create physical barriers, safety signs and signs should be placed so that they are clearly visible, appropriate protective equipment should be provided, should be trained regularly. If these parameters are taken into account, the risks of possible accidents or occupational diseases of the employees of the private security and protection service could be minimized.

Keywords: *Fine-Kinney, Private security and protection, Risk analysis, Work safety.*

GİRİŞ

Günümüzde ülkeler kurumlarını ve açık pazarlarını çeşitli suç biçimlerine karşı daha sık korumak zorunda kalmaktadır. Ekonomik, sosyal ve yasal gelişmeler üzerinde büyük etkisi olan uluslararasılaşma yolunda kaydedilen hızlı ilerleme göz önüne alındığında, bu tür önlemlere yüksek öncelik verilmesi anlaşılır bir durumdur. Bu bağlamda, güvenlik alanında üçüncü kişiler adına profesyonel bazda faaliyet gösteren firmaların bu önlemlere katkısı oldukça fazladır. Amaçları esas olarak insan gücünü kullanarak, kişilerin ve mülkün güvenliğinin korunmasını veya kamu hukuku ve düzenini korumakla yükümlü Özel Güvenlik ve Koruma (ÖGK) personeli kavramı mevcut güvenlik kültürünün temel taşlarından [1]. Özel güvenlik ve koruma sektörü, bileşenlerinin ne olduğu konusunda çok tartışma konusu olmuştur. Örneğin, kapı gözetimi ve kamarot hizmetleri ve yakın koruma hizmetleri gibi insanlı koruma hizmetleri, güvenlik depolama ve imha hizmetleri veya güvenlik danışmanları gibi profesyonel güvenlik hizmetleri bu sektörün yelpazesini oluşturmaktadır [2]. Ayrıca özel güvenlik sektörü açıkça şirketler hukuku, iş hukuku, sağlık ve güvenlik hukuku vb. gibi çok çeşitli düzenleyici önlemlere tabidir. Bu önlemler, sektör çalışanının güvenliği ve işin sağlıklı ilerlemesi için kapsamlı eğitimler, belirli periyotlarda sağlık kontrolleri, işe uygun çalışan tercihi gibi birçok parametreyi kapsayan İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) kültürünü gerektirmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların zihinsel, fiziksel ve duygusal refahını sağlamanın yanı sıra işyeri ortamını gerçek olaylardan veya çalışanları yaralayabilecek potansiyel tehlikeler nispeten uzak tutan işyeri ortamının, politikalarının ve programlarının geliştirilmesi, teşvik edilmesi ve sürdürülmesi ile ilgili bir alandır [3]. Çalışan yetişkinler hayatlarının dörtte birini işte geçirirler. Bu işyerilerindeki tehlikeler; hastalık, ölüm, mali ve sosyal maliyetler açısından toplum üzerinde büyük bir bedel ödemeye devam ediyor ve bu da işçi sağlığının ve iş güvenliğinin korunmasına yönelik devam eden ulusal taahhüdü haklı çıkarmaktadır [4]. Peláez (2008) iş sağlığı ve güvenliği araştırmalarını üç ana grup halinde organize eder: (i) kaza analizi çalışmaları; (ii) kaza önleme çalışmaları; ve (iii) risk değerlendirme çalışmaları [5]. Bu sebeple, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi, üretim sürecindeki kayıpların azaltılması, şirket itibarının zedelenmemesi ve bu tür kazaların etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla işyeri risk analizi ve değerlendirme çalışmaları İSG kültüründe sürekli geliştirilmektedir. İSG Risk Değerlendirme Yönetmeliği (2012)'ne göre Risk; *Tehlikelerden kaynaklanan kayıp, yaralanma veya diğer zararlı sonuçların olasılığı, olarak tanımlanır.* Ancak en önemli konu, tehlikenin ana nedenini tanımak ve bu tür riskli durumları önlemek için uygun önlemleri belirlemek, bir başka deyişle birincil riski belirlemektir. Bu tür düzenleyici eylemler ile güvenlik en kısa sürede ve minimum maliyetle önemli ölçüde artırabilir [6]. Riski, gerçek kaza verileri yardımıyla ölçülebilen ve matematiksel bir ilişki ile ifade edilebilen bir nicelik olarak ele alabilir [7].

Çalışılan ortamın özelliklerine bağlı olarak çeşitli riskler barındırabilir. Bu sebepten dolayı riskler değerlendirilirken uygulanacak yöntem çok önemlidir. İlgili yöntemi tespit ederken, çalışılan ortamdaki risklerin çeşitleri, birbirleri ile olan ilişkileri, çalışanlara olan mesafelerine benzer etkileşimler göz önünde tutulmalıdır. 6331 sayılı kanun gereğince en az bir çalışanı bulunan bütün işyerleri için, tehlike sınıfına bakılmaksızın, çalışma ortamının veya dış kaynaklı tehlikelerin, çalışma ortamında bulunanlara, işyerine ve çevreye verebileceği muhtemel zararların ve önlemek için alınabilecek tedbirlerin belirlenmesi amacıyla riskin büyüklüğünün tahmin edilmesi ve riskin kabul edilebilirliğine karar verilmesine yönelik detaylı bir çalışma olan risk değerlendirmesinin yapılması, yasal bir zorunluluktur [8]. Konusunda uzman olan kişilerden oluşan bir risk değerlendirme ekibinin oluşturulması ve muhtemel tehlike ve risklerin tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması gerekir. ÖGK sektörü çoğunlukla emek yoğun sektörler olduğundan istihdama ciddi oranda destek sağlamaktadır. Bu sebepten dolayı kamu kaynaklarından küçümsenemeyecek oranlarda destekler sağlanmaktadır. Bu durumda hizmet sağlayan şirketlerin artmasına dolayısıyla buna paralel olarak da çalışan sayısının

artmasına sebep olmaktadır. Çalışan sayısının artması ile birlikte sektörde İSG açısından risk çeşitlemeleri meydana gelmektedir. Bu riskler; tanımsız iş, iş-yetenek uyumsuzluğu, uzun süreli çalışma saatleri, zaman kısıtı, vardiya, tatminsiz ücret, kadrolu çalışma sorunu, işin toplum tarafından değersiz görülmesi olarak sıralanabilir [9]. 6331 sayılı İSG kanununa göre, ilgili sektörde olabilecek tüm tehlikelerin tespit edilmesi, ilgili tehlikelerden doğabilecek risklerin öngörülmesi ve bu risklerden doğacak kazaların minimum orana düşürülmesi için yapılması gerekenlerin yapılması ve sonuçlarının denetlenmesi gerekmektedir [8]. İşyerleri için uygun risk değerlendirme metodunun seçilebilmesi için öncelikle tüm olası risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi gerekir. Risk analizi prosedürlerindeki çeşitlilik öyledir ki, her koşul için birçok uygun teknik vardır ve seçim daha çok bir zevk meselesi haline gelmiştir. Başlangıç Tehlike Analizi (*Preliminary Hazard Analysis – PHA*), İş Güvenlik Analizi (*Job Safety Analysis (JSA)*), Çeklist (*Checklists*), Hata Ağacı Analizi (*Fault tree analysis (FTA)*), Birincil Risk Analizi (*Preliminary Risk Analysis (PRA)*), Hazop çalışmaları (*Hazop study*), What-if analizi (*What-if analysis*), Risk matrisi (*The risk matrix*), Fine ve Kinney yöntemi, Güvenlik Denetimi (*Safety Audit*), Olası Hata Türleri ve Etki Analizi Metodolojisi – HTEA/OHTEA (*Failure Mode and Effects Analysis- Failure Mode and Critically Effects Analysis- FMEA/FMECA*) gibi bazı risk analiz metodları yaygın kullanılmaktadır [10–12]. Fine-Kinney yöntemi, risk puanları veren ve her bir tehlikenin risk sınıfını elde eden geleneksel bir İSG risk değerlendirme yöntemidir.

1976 yılında Kinney ve Wirtuth tarafından üretilen bu analiz metodu birçok araştırmacı tarafından risk değerlendirmelerinde kullanılmıştır ve yöneticileri tehlike risklerini değerlendirme ve kontrol etme konusunda desteklemek için kapsamlı ve nicel bir yaklaşımdır. Bu yöntem, risklerin sıralamasına göre önlemlerin başarı sıralamasını ve kaynak kullanımını belirlemek için kullanılır [13]. Oturakçı ve Dağsuyu (2017), Fine-Kinney yöntemini geliştirerek inşaat sektöründe hizmet veren firmalara uygulayarak, 5 adet tehlikenin sınıflarının değiştiği ve sonuç olarak bu tehlikelerin risk skorlarına göre hassasiyetlerinin ve önem derecelerinin yükseldiği tespit edilmiştir [14]. Erdoğan ve Bayramoğlu (2017), Konya İli Çumra İlçesinde 82 işletmenin karşı karşıya kaldıkları riskler doğal, ekonomik ve sosyal risk başlıkları altında Finne-Kinney Risk Analiz metoduna göre değerlendirilmiş ve bu işletmelerin en çok karşılaştığı doğal riskler; zararlılar, salgın hastalıklar ve hayvanların ölümü olduğu sonucuna varmıştır. Ekonomik zararlarına ve işletmenin sürdürülebilirliği için, bu risklerin daha doğru ölçülmesine dikkat çekmişlerdir [15]. Kuleshov vd. (2021), mesleki riskin bileşenlerinden biri olarak bir kazanın sonuçlarının ciddiyetini değerlendirmenin önemini Fine ve Kenny değerlendirme yöntemi kullanarak açıkladı. Teknolojik sürecin yürütülmesi sırasında çeşitli kazalara, olaylara ve kazalara hangi finansal kayıpların katkıda bulunduğunu ve çeşitli olumsuz durumlardan işletmeye verilen zararı azaltacak olan işletmedeki işgücü koruma düzeyini iyileştirmek için işverenlerin dikkati çekilmiştir [16]. Wang vd. (2023), doğal gaz boru hattı inşaatı projesi için risk önleme ve kontrol sürecinde Fine-Kinney modeli, karmaşık küresel bulanık (CSF) ortam altında mesleki risk analizini kullanmışlardır. Analiz sonuçları, çerçeveyi kullanan maksimum risk öncelik değeri (1.000) ile mesleki riskin (insan veya hayvan saldırısı) NGPC projesi için en ciddi risk olarak tanımlandığını göstermektedir [17]

Bu verilerden yola çıkarak sunulan çalışmada, multidisipliner bir bilim dalı olan İş Sağlığı ve Güvenliği' ni, Özel Güvenlik ve Koruma sektöründe iş güvenliği ve karşılaşılan riskler ile ilişkilendirerek; Fine-Kinney risk analiz yöntemi kullanılarak sektörün risk analiz örneğinin hazırlanması hedeflenmiştir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Dünyada 150'den fazla risk değerlendirme yöntemi mevcut olup ancak genellikle genel risk değerlendirme yöntemleri olan Nitel, Nicel ve Karma Risk Değerlendirme yöntemleri çoğu

çalışmada tercih edilmektedir. Nicel risk analiz yöntemi olan Fine - Kinney risk analizinde olasılık (O) , frekans (F) ve şiddet (Ş) olmak üzere üç parametre bulunmakta ve tehlikelerin risk puanı/skoru bu üç parametrenin çarpımından oluşmaktadır. Bu yöntemde, muhtemel potansiyel risklerin meydana gelme olasılığı, tekrarlanabilme sıklığı ve sonuçları itibarıyla oluşturacağı etki şiddeti sayısal değerlere bağlı olarak verilmektedir. Bu değerler önceliklerine bağlı olarak sınıflandırılır ve bu risklerin önlenmesi için önceden alınması gerekli olan tedbirler belirlenmektedir. Bu yöntemin kullanılması işyeri sahibi için işyeri verilerinin analiz edilmesi, gelecek ile ilgili önemli verilere ulaşılması ve işyerinde meydana gelme potansiyeli olan kazaların önceden tespit edilerek önlenmesi gibi kolaylıklar sağlamaktadır [18,19]. Bu yöntemde riskin meydana gelme olasılığına, çalışanın bu riske maruz kalma sıklığına (frekans) ve riskin meydana gelmesi durumunda oluşturabileceği etkiye sayısal değerler verilerek (şiddet) toplam bir risk değeri hesaplanır (Denklem 1).

Denklem 1: Risk değeri= Olasılık x Sıklık (frekans) x Etki (şiddet)

$$(R=O \times S \times E) \quad (1)$$

Risk değerinin hesaplanarak derecelendirilmesi için olasılık (Tablo 1) , sıklık (Tablo 2), etki (şiddet) (Tablo 3) ve risk derecelendirme (Tablo 4) kullanılır.

Tablo 1. Olasılık [13]

Olasılık	Değer
Neredeyse imkânsız	0.1
Pratik olarak imkânsız	0.2
Mümkün, ancak beklenmeyen	0.5
Mümkün, ancak düşük ihtimal	1
Mümkün	3
Oldukça mümkün	6
Kesin beklenir	10

Tablo 1’de sunulan olasılık skalası 0.1-10 aralığında değerlerle olayların meydana gelme ihtimalleri tanımlanmıştır.

Tablo 2. Sıklık (frekans) [13]

SIKLIK	Değer
Çok seyrek (yılda bir veya daha az)	0.5
Seyrek (yılda birkaç defa)	1
Nadiren (ayda bir veya birkaç defa)	2
Ara sıra (haftada bir veya birkaç defa)	3
Sık (günde bir veya birkaç defa)	6
Sürekli (saatte birkaç defa)	10

Tablo 2’de sıklık skalası 0.5-10 değerleri arasında belirlenmiş ve olayın meydana gelme sıklığını sınıflandırmıştır.

Tablo 3. Etki (şiddet) [13]

Etki	Değer
------	-------

Ramak Kala – Çevresel Zarar Yok	1
Küçük Hasar, Yaralanma, İlk Yardım – Sınırlı Çevresel Etki	3
Önemli Hasar, Yaralanma, Tıbbi Tedavi- Geniş Çevresel Etki	7
Kalıcı Hasar, Sakatlık, Uzun Süreli Tedavi – Önemli Çevresel Etki	15
Ölüm – Ciddi Çevresel Etki	40
Birden Fazla Ölüm – Çevresel Felaket	100

Tablo 3’de risk sonucu oluşan maliyet, hasar veya ölüm oranına dikkat çekerek 1-100 arasında değerlerle sınıflandırmıştır.

Tablo 4. Risk değeri ($R=O \times S \times E$) [13]

Risk değeri	Risk sınıflandırması
20’den az	Önemsiz risk – kabul edilebilir
20 – 70	Olası risk – gözetim altında tutulmalıdır
70 – 200	Önemli risk – uzun dönemde iyileştirilmelidir
200 – 400	Ciddi risk – kısa sürede iyileştirilmelidir
400’den fazla	Kabul edilemez risk – iyileşene kadar işe ara verilmelidir

Tablo 4’de belirlenen risklere bağlı olarak üç parametrenin (OlasılıkxSıklıkxEtki) çarpılarak risk skoru belirlenir.

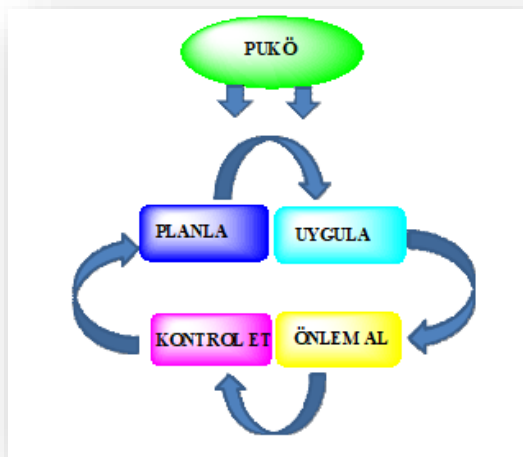
Risk yönetimi genel olarak;

- Risk tanımlama,
- Risk değerlendirme ve hesaplanma,
- Alternatif düzeltme araçları arasından seçim,
- Seçilen alternatifin uygulanması ve

Değerlendirme ve kontrol süreçleri basamaklarından oluşur [20].

Risk yönetim sisteminin tüm adımlarının izlenebilirliğini garanti etmek için her adım mutlaka kayıt altına alınmalıdır.

Risk yönetim sisteminin amaca uygun ilerleyebilmesinin temel prensibi PUKÖ döngüsüne dayanmaktadır. “PUKÖ” döngüsü kaliteyi arttırmak için kullanılan yöntemlerden biridir. “PUKÖ” üretim süreçlerinin geliştirilmesi için 1939 yılında Walter Shewhart [21] tarafından geliştirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. PUKÖ döngüsü

PUKÖ döngüsü; planla, uygula, kontrol et ve önlem aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalardan birinin akamete uğraması durumunda diğer aşamalarda amaca uygun olarak gerçekleşmeyecektir [18].

PLANLA

- ✓ İSG açısından mevcut durumun analiz edilmesi,
- ✓ Tehlikelerin tespit edilmesi,
- ✓ Risk değerlendirme metodunun belirlenmesi,
- ✓ Uygulama planının hazırlanması.

UYGULA

- ✓ Mevcut risklerin değerlendirilmesi,
- ✓ Mevcut risklerin kabul edilebilir düzeyde olup olmadığını karara bağlama,
- ✓ Alınacak tedbirlerin seçilmesi,
- ✓ Eğitim-bilgilendirme,
- ✓ Uygulama sonuçlarının takibi.

KONTROL ET

- ✓ Hedeflere ulaşılma oranı tespiti,
- ✓ Talimat ve yönergelerin gözden geçirmesi,
- ✓ Hedeflerden olası sapmaların tespit edilerek kayıt altına alınması,
- ✓ Yetkililere bilgi verme.

ÖNLEM AL

- ✓ Kalıcı bir denetim sisteminin kurulması,
- ✓ Etkili önlemlerin standart hale getirilmesi.

Yapılan risk analizlerinin PUKÖ döngüsü çerçevesinde ele alınması, değerlendirilmesi ve sonuçlardan kaynaklı oluşabilecek aksaklıklar için önlemlerin alınması, çalışanlar için çok daha sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturacaktır. Uygulamaların izlenip doğru tedbirlerin alınmaması durumunda İSG çalışmaları tam olarak amacına ulaşmayabilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İSG çalışmalarını canlı bir varlık gibi düşünmek, bu alanda sürekli yeniliklerin yapılması gerektiğini kavramakla eş durumdur. Çalışılan yer, mekân ve çalışan işçilerin sürekli dinamik olması sebebiyle her an potansiyel kaza veya sağlık probleminin doğması çok olasıdır. Bundan dolayı mutlaka İSG süreçleri takip edilmeli ve oluşan yeni durumlara göre tedbirler geliştirilmelidir. Bu durumda ciddi kaza veya yaralanmaların önüne geçilmesi mümkün olacaktır. Fine-Kinney risk değerlendirme metodu kullanılarak hazırlanan bu çalışmada, olasılık, sıklık ve etki değerleri kullanılarak örneklem alınmadan, genel ÖGK için, risk değerleri hesaplandı. Bu hesaplama sonuçlarına göre alınacak önlemler ve bu önlemlerin öncelik sıraları belirlenmiştir. Yapılan risk değerlendirme analizi detaylı bir şekilde Tablo 5’de verilmiştir. Bu riskler önceden tespit edilmez ve önlem alınmazsa ilerleyen zaman dilimlerinde ölümle bile sonuçlanabilecek kaza ve sağlık sorunlarına sebep olabilmektedir. Tablo 5’de ön görülebilen riskler ele alınmıştır.

Tablo 5. Fine-Kinney risk analiz metodu kullanılarak ÖGK işlerinde risk analizi

	TEHLİKE KAYNAĞI	TEHLİKE TANIMI	TESPİT EDİLEN RİSKLER	ETKİLENE	RİSK VERİLERİ				RİSK ÖNEM SİRASI	DÜZELTİCİ VE ÖNLEYİCİ KONTROL TEDBİRLERİ	TERMİN SÜRESİ	KONTROL TEDBİRLERİ SONRASI OLMASI GEREKEN RİSK VERİLERİ				RİSK ÖNEM SİRASI
					Olasılık	Sıklık	Etki	Risk değeri				Olasılık	Sıklık	Etki	Risk değeri	
1	İç ve dış çevre	Gürültü	Bedensel, zihinsel yorgunluk, işe yoğunlaşamama, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, gerginlik, öfke, sinirlilik, uyku bozukluğu ve geçici veya kalıcı işitme kayıpları.	Çalışanlar	3	3	100	900	Tolere edilemez	Kişisel koruyucu donanım kullanılmalı, gürültü kaynağında kesilmelidir.	Derhal	3	6	3	54	Olası risk
2	İç ve dış çevre	Düşük veya yüksek sıcaklıklar ve yetersiz havalandırma ve iklimlendirme	Aşırı soğuk, sıcak, nem ve rüzgâr.	Çalışanlar	3	6	7	126	Önemli risk	Uygun kıyafetlerin kullanılması ve klima kullanımının yaygınlaştırılması gerekir.	Derhal	3	6	2	36	Olası risk
3	İç ve dış çevre	Yetersiz veya aşırı aydınlatma	Yetersiz veya aşırı aydınlatma çalışan üzerinde takılarak veya yüksekte düşme, çarpma, sıkışma, elektrik çarpması, saldırı	Çalışanlar	3	3	40	360	Ciddi risk	Amaca uygun aydınlatma sistemi kurulmalı ve düzenli bakım ve onarımı yapılmalıdır.	Derhal	3	3	7	63	Olası risk

4	İç mekân	Radyasyona maruz kalma	Hücre ve doku kaybı, kansere yakalanarak geri dönüşü olmayan sağlık sorunları	Çalışanlar	3	3	40	360	Ciddi risk	Cihazların kurallara uygun kullanılması gerekir. Radyasyon konusunda eğitim verilmeli. Cihazların bakımı düzenli bir şekilde yapılmalı. Cihaz x-ışını üretirken uyarı lambasının ve acil durdurma düğmesinin çalışır durumda olduğu denetlenmelidir.	3 Ay	3	3	7	63	Olası risk
5	İç ve dış çevre	Toz, buhar veya gaz ve mikro-organizmalar	Toz, buhar, gaz, insan, hayvan ve havalandırma sistemlerinden mikroorganizmalardan hastalık bulaşması veya zehirlenme	Çalışan ve misafirler	3	6	7	126	Önemli risk	Personel, tüm malzeme atıklarını kapsayan, atık yönetim süreçleri hakkında eğitilmelidir. Atıkların imhası profesyonel şirketlerce gerçekleştirilmelidir.	3 Ay	1	6	3	18	Önemsiz risk
6	İç ve dış çevre	Ağır kaldırma ve taşıma	Bel ve boyun ağrıları	Çalışanlar	3	6	3	54	Olası risk	Personel ağırlık kaldırma kuralları hakkında bilgilendirilmelidir.	Derhal	3	6	1	18	Önemsiz risk

7	İç ve dış çevre	Kayarak, takılarak veya yüksekten düşme	Kanama, burkulma, kas ve tendon yaralanmaları, kemiklerde çatlak ve kırıklar, kafa travması ve hatta ölüm.	Çalışanlar	3	6	3	54	Olası risk	Yürüme yolu, merdiven, koridor ve geçitler kuru ve temiz tutulmalıdır. Yüksek platformlarda düşmeyi önleyecek önlem alınmalıdır. Uyarıcı işaret ve levhalar konulmalıdır.	Derhal	3	6	1	18	Önemsiz risk
8	İç ve dış çevre	Çarpma veya sıkışma	Ölüm, dış ilkyardım ihtiyacı	Çalışan ve misafirler	3	3	15	135	Önemli risk	Tüm personele, yastada belirtilen süreler içinde, mutlaka iş güvenliği ve meslek hastalıkları konulu eğitimler verilmelidir.	Düzenli aralıklarla	3	3	3	27	Olası risk
9	İç ve dış çevre	Yangın veya patlama	Ölüm, dış ilkyardım ihtiyacı	Çalışan ve misafirler	3	6	3	54	Olası risk	Çalışanlara periyodik olarak yangınla ilgili temel konularda eğitim verilmelidir.	Derhal	3	6	1	18	Önemsiz risk
10	Dış çevre	Yol kazaları	İdari sorumluluk, ceza, ölüm ve dış ilkyardım ihtiyacı	Çalışanlar	3	6	15	270	Ciddi risk	Bakımsız, arızalı araçların kullanılmaması. Kötü hava koşulları, gece sürüşü, zayıf görüş, trafik koşullarına dikkat edilmeli. Zaman kısıtlılığı sebebiyle sürücünün tehlikeli davranışlara girmesi engellenmelidir.	Düzenli aralıklarla	3	6	3	54	Olası risk

11	İç çevre	Elektrik sistemindeki aksaklıklara bağlı elektrik çarpmaları	Ölüm, dış ilkyardım ihtiyacı	Çalışanlar	3	6	15	270	Ciddi risk	Bakımsız, arızalı, bozuk veya hasarlı makine/teçhizat, fiş, priz, kablo sistemleri gözden geçirilmelidir. Tüm çalışanlar konu ile ilgili bilgilendirilmelidir.	Düzenli aralıklarla	3	6	3	54	Olası risk
12	İç ve dış çevre	Görevlerde kullanılan köpekler	Saldırma, ısırma, enfeksiyona veya alerjiye riski.	Çalışanlar	3	6	3	54	Olası risk	Eğitilmiş köpekler kullanılmalıdır. Hayvanların bakımları düzenli aralıklarla yapılmalıdır.	Düzenli aralıklarla	3	6	1	18	Önemsiz risk
13	İç ve dış çevre	Silah taşıma ve kullanma	Ölüm, dış ilkyardım ihtiyacı	Çalışanlar ve çevredekiler	3	6	15	270	Ciddi risk	Silah kullanımı eğitimi eksiksiz verilmelidir.	Düzenli aralıklarla	3	6	3	54	Olası risk
14	İç ve dış çevre	İşte şiddete maruz kalma	Konstantrasyon azalması; Kendine güvensizlik; İş doyumunda ve motivasyonda azalma; Korku hissi; Travma sonrası stres bozukluğu.	Çalışanlar	3	6	7	126	Önemli risk	Potansiyel saldırgan erken tespit edilmelidir. Zor durumlara başa çıkabilme ve duygusal tepkileri denetleyebilme becerileri geliştirme eğitimi verilmelidir.	Derhal	3	6	2	36	Olası risk

ÖGK alanında çalışanların karşılaşılabilecekleri tehlike ve riskleri dört başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar;

1. Çalışma ortamına bağlı riskler.
2. Çalışma koşullarından kaynaklı riskler.
3. Çalışma ilişkilerinden kaynaklı riskler.
4. Mesleki eğitim ve istihdam koşullarından kaynaklı riskler.

ÖGK sektöründe çalışanların çalışma ortamında maruz kalabilecekleri bu riskler doğru tespit edilerek gerekli tedbirler alınmadığı durumda, işten kaynaklı, kaza veya meslek hastalığına maruz kalma, fiziksel veya ruhsal geçici veya kalıcı hasarlara uğrama ihtimali bulunmaktadır. Çalışma ortamında olabilecek risklerin önceden tahmin edilerek detaylı bir risk analizinin yapılması olası bu riskleri önlemede etkili olacağı açıktır. İlgili hedefe ulaşmak için asıl işveren, alt işveren ve hizmeti yürütenlerin işbirliği ve uyum içerisinde çalışmaları gerekir.

6331 Sayılı İSG kanununun 4. ve 5. maddelerinde işverenin genel yükümlülüklerinin çerçevesi çizilmiştir. Buna göre asıl işveren, tüm çalışanları kapsayan sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturmak, önceden konulmuş kurallara uyulup uyulmadığını denetlemek ile yükümlüdür. Aynı kanununun 19. maddesinde ise çalışanların yükümlülükleri detaylı bir şekilde tarif edilmektedir. İlgili maddede çalışanların iş sağlığı ve güvenliği açısından gerekli tüm tedbirleri alarak kendilerinin ve yapılan işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlü olduğu vurgusu yapılmaktadır.

ÖGK sektöründe, çalışılan birime göre risk ve tehlikeler değişmekle birlikte, aşağıdaki risk ve tehlikeler tedbir alınmadığı takdirde güvenlik ve sağlık sorunlarının oluşmasına sebep olabilir.

- ✓ Gürültü; Çalışanın gürültüye maruz kalma şiddetine ve süresine bağlı olarak çalışmada bedensel ve zihinsel yorgunluk, işe yoğunlaşamama, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, gerginlik, öfke, sinirlilik, uyku bozukluğu ve geçici veya kalıcı işitme kayıplarına sebep olabilir.
- ✓ Düşük veya yüksek sıcaklıklar ve yetersiz havalandırma ve iklimlendirme özellikle aşırı soğuk, sıcak, nem ve rüzgâr çalışan üzerinde ciddi sağlık sorunları oluşturabileceği gibi verimliliği de azaltabilir.
- ✓ Yetersiz veya aşırı aydınlatma; yetersiz veya aşırı aydınlatma başta göz sağlığı olmak üzere çeşitli sağlık sorunları oluşturabilir.
- ✓ Radyasyon; çalışan radyasyon veya iyonlaştırıcı radyasyon yayan aygıtlar kullanırken hücre ve doku kaybına uğrayabilir veya kansere yakalanarak geri dönüşü olmayan sağlık sorunları yaşayabilir.
- ✓ Ortama yayılan toz, buhar, gaz ve çalışanlar için ciddi tehlikeler oluşturabilir. Bu etkenler hava yolu, dokunma, ısırma, vücut sıvıları, bu sıvıların bulaştığı malzeme ve yüzeylerle temas sonucunda çalışana geçebilir ve çalışmada enfeksiyona, alerjiye veya zehirlenmeye yol açabilir.
- ✓ Sabit konumda çalışma, sürekli ayakta durma; çalışırken, vücut duruş şekilleri sırt, bacak ve ayaklarda ağrı ve sızıya sebep olabilir. Sürekli oturarak çalışma durumunda bacaklar için yeterli alanın olmaması çalışmada uzun vadede sağlık sorunları oluşturabilir.
- ✓ Ağır kaldırma ve taşıma; yükleri el ile itmek, kaldırmak veya taşımak çalışmada çeşitli sağlık sorunlarına yol açabilir.
- ✓ Kayarak, takılarak veya yüksekten düşme; çalışan görev yaptığı sırada düşme, kayma, takılma, çarpma ve sıkışma sebebi ile iş kazasına maruz kalabilir.
- ✓ Çarpma veya sıkışma; çarpma ve sıkışmaya daha çok sabit veya hareketli araçlar veya nesnelere yol açabilir.

- ✓ Yangın veya patlama; çalışanların yangın türüne göre müdahale yöntemlerini bilmemeleri ciddi sonuçlar doğurabilir.
- ✓ Yol kazaları; işverenin sağladığı servis aracıyla ya da görev için yola çıkılan devriye aracı ile yapılan kazalardır.
- ✓ Elektrik sistemindeki aksaklıklara bağlı elektrik çarpmaları; tüm çalışanlar için önlem alınması gereken yaygın bir tehlikedir.
- ✓ Görevlerde kullanılan köpekler; Köpeklerin saldırma, ısırma riski yanı sıra mikroorganizma kaynaklı hastalık bulaştırma ihtimali de var.
- ✓ Silah taşıma ve kullanma; silah taşıma ve kullanma izni yasalarla belirlenmiştir. Silah kullanımından kaynaklı kazalar oldukça nadirdir.
- ✓ İşte şiddete maruz kalma; Güvenlik görevlisi çalışma ortamında hakaret, saldırı ve tehdit gibi şiddet içeren davranışlarına maruz kalabilir. İşyerinde şiddet iş kazası olarak değerlendirilir.

Tüm işletmelerde olduğu gibi ÖGK çalışanları içinde İSG açısından sağlıklı ve güvenli koşullarda işlerini yapabilmeleri için rahat, konforlu, bedensel ve zihinsel bütünlüklerini koruyabilecekleri çalışma koşullarının oluşturulması zorunlu-dur. Bu sebepten çalışma ortamında, çalışanlara tehlike oluşturabilecek tüm risk etmenleri belirlenerek etkilerinin en aza indirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, mutlaka işe uygun kişi seçimi yapılmalıdır. Bu kapsamda istihdam edilen kişi veya kişiler yasal sınırları çizilmiş zaman aralıklarında mutlaka eğitimden geçirilmelidir. Devamında da iş süreçlerinde sıkı denetimler yapılmalı ve gerekli önlemlerin alınması için uyarılar yapılmalıdır. ÖGK çalışanlarının ruhsal ve bedensel bütünlüklerinin korunabilmesi için çalışılan ortam, ergonomik, ses ve ısı açısından konforlu, görme-yi kolaylaştıracak düzeyde aydınlatılmış ve fiziksel engel oluşturabilecek durumlardan arındırılmış olmalıdır. Yasal zorunluluk olan kişisel koruyucu donanımlar sağlanmalı ve mutlaka doğru kullanımları takip edilmelidir. Çalışanların rahat bir şekilde görebilecekleri şekilde güvenlik işaret ve levhalar yerleştirilmelidir. Tehlikeleri ortadan kaldırarak, risk-leri en aza indirerek güvenlik görevlisini korumaya dayanan bir risk değerlendirme politikası tesis edilmelidir. Mutlaka eylem planı oluşturularak amaca uygun yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu anlamda çalışanın sağlık ve güvenliğinin ko-runması devletin, işverenin, alt işverenin ve çalışanın ortak sorumluluğudur. Bu koşulların sağlanması durumunda meydana gelebilecek kaza ve meslek hastalıkları en az düzeye getirilmiş olacaktır.

Teşekkür

Bu çalışma “*Özel Güvenlik ve Koruma Sektöründe İş Güvenliği, Karşılaşılan Riskler ve Risk Analizi*” isimli tezden üretilmiştir. Bu çalışma herhangi bir finansal kurum/sektörden hibe almamıştır.

KAYNAKLAR

- [1] J. De Waard, Eur. J. Crim. Policy Res. 7 (1999) 143–174.
- [2] M. Button, B. George, Secur. J. 2001 141 14 (2001) 55–66.
- [3] F.A. Suárez Sánchez, G.I. Carvajal Peláez, J. Catalá Alís, Ind. Health 55 (2017) 210.
- [4] P.A. Schulte, G.R. Wagner, A. Ostry, L.A. Blanciforti, R.G. Cutlip, K.M. Krajnak, M. Luster, A.E. Munson, J.P. O’Callaghan, C.G. Parks, P.P. Simeonova, D.B. Miller, Am. J. Public Health 97 (2007) 428–436.
- [5] G. Carvajal Peláez, Modelo de Cuantificación de Riesgos Laborales En La Construcción: Ries-Co, Universitat Politècnica de València, 2009.
- [6] N.G. Mutlu, S. Altuntas, Int. J. Ind. Ergon. 72 (2019) 222–240.
- [7] P.K. Marhavilas, D.E. Koulouriotis, C. Mitrakas, J. Loss Prev. Process Ind. 24 (2011) 671–687.
- [8] A. Özmen, Z. Altıparmak, B. Konuklar, Ö. Doğru, R. Ertuğrul, Çalışanların Gürültü Ile

- İlgili Risklerden Korunmalarına İlişkin Uygulama Rehberi, Ankara, 2018.
- [9] A.M. Yuyucu, *Emek ve Toplum* 6 (2017) 399–407.
- [10] P.K. Marhavilas, D.E. Koulouriotis, *J. Loss Prev. Process Ind.* 21 (2008) 596–603.
- [11] B. Gür, B. Yavuz, Ş. Çakır, A.D. Köse, *Eur. J. Sci. Technol.* (2021) 497–511.
- [12] G.L.L. Reniers, W. Dullaert, B.J.M. Ale, K. Soudan, *J. Loss Prev. Process Ind.* 18 (2005) 127–138.
- [13] G.F. Kinney, U.S. Naval, A.D. Wiruth, *Nav. Weapons Cent.* 20 (1976) 1–25.
- [14] M. Oturakçi, C. Dağsuyu, *Karaelmas J. Occup. Heal. Saf.* 1 (2017) 17–25.
- [15] F. Erdoğan, Z. Bayramoğlu, *Araştırma Makal.* 3 (2017) 19–28.
- [16] N. Zairani, M. Zaini, M. Ariff, M. Salleh, M.F. Hasmori, V. V Kuleshov, Y. Skuba, I.A. Ignatovich, *IOP Conf. Ser. Earth Environ. Sci.* 720 (2021) 012094.
- [17] W. Wang, Y. Wang, S. Fan, X. Han, Q. Wu, D. Pamucar, *J. Pet. Sci. Eng.* 220 (2023) 111246.
- [18] Ö. Özkılıç, *İş Sağlığı ve Güvenliği, Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri*, 2005.
- [19] Ö. Cavkaytar, Ö. Uysal SOYER, B. Enis ŞEKEREL, H. Üniversitesi, T. Fakültesi Çocuk Allerji Bölümü Sıhhiye, *Hava Kirliliği Araştırmaları Derg.* 2 (2013) 17.
- [20] R.L. Daft, *Organization Theory and Design*, 2008th ed., South-Western Cengage Learning, 2008.
- [21] W.A. Shewhart, *Statistical Method from the Viewpoint of Quality Control*, 1939th ed., The Graduate School, The Dept. of Agriculture, Washington, 1939.